

УДК 62-83

С. П. Савич

ЗНИЖЕННЯ КОЛИВАЛЬНОСТІ ЕЛЕКТРОМЕХАНІЧНОЇ СИСТЕМИ МЕХАНІЗМІВ ПІДЙОМУ З АСИНХРОННИМ ЕЛЕКТРОПРИВОДОМ

Анотація. Розглядається електромеханічна система з електроприводом ПЧ-АД, в якій зменшуються коливання завдяки використанню оптимальної жорсткості механічної характеристики. Остання може бути отримана в замкнутому за швидкістю асинхронному електроприводі з частотним керуванням. Запропоновано структурну схему, отримано необхідні вирази для розрахунку параметрів цієї схеми.

Ключові слова: електромеханічна система, асинхронний електропривод, механічна характеристика, оптимальна жорсткість.

S. P. Savich

DECLINE OF VIBRATING ELECTRICAL AND MECHANICAL SYSTEMS MECHANISM OF RECOVERY FROM AN ASYNCHRONOUS DRIVE

Abstract. An electromechanical system with electric IF-AD, in which the fluctuations are reduced by using optimal hardness mechanical properties. The latter can be obtained in closed-in speed asynchronous electric drive with frequency control. The proposed block diagram and obtained the necessary expressions to calculate the parameters of this scheme.

Keywords: dvomasova EMC, asynchronous electric, mechanical characteristics, optimal stiffness.

С. П. Савич

СНИЖЕНИЕ КОЛЕБАТЕЛЬНОСТИ ЭЛЕКТРОМЕХАНИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ МЕХАНИЗМОВ ПОДЪЕМА С АСИНХРОННЫМ ЭЛЕКТРОПРИВОДОМ

Аннотация. Рассматривается электромеханическая система с электроприводом ПЧ-АД, в которой уменьшаются колебания благодаря использованию оптимальной жесткости механической характеристики. Последняя может быть получена в замкнутом по скорости асинхронном электроприводе с частотным управлением. Предложена структурная схема, получены необходимые выражения для расчета параметров этой схемы.

Ключевые слова: электромеханическая система, асинхронный электропривод, механическая характеристика, оптимальная жесткость.

Відомо, що кранові механізми підйому являють собою типову двомасову механічну частину (ДМЧ), представлену на рис.1 [1,4], де J_1, J_2 – моменти інерції ротора двигуна і вантажу, C_{12}, b_{12} – еквівалентні коефіцієнти жорсткості і в'язкого тертя лінви відповідно; M – момент двигуна, M_c – статичний момент навантаження від вантажу. Узагальненими координатами є кути повороту мас φ_1 та φ_2 . Похідні $\dot{\varphi}_1$ та $\dot{\varphi}_2$ є відповідно кутковими швидкостями ω_1 і ω_2 . Разом з електричною частиною (частотний перетворювач, асинхронний двигун, відповідні зворотні зв'язки) ця механічна частина є електромеханічною системою (ЕМС).

Задача даної роботи зводиться до аналізу коливань в ЕМС, коли електропривод працює на механічних характеристиках з різною жорсткістю β (зокрема на природній характеристиці) для різних співвідношень моментів інерції механізму і двигуна (J_2 / J_1).

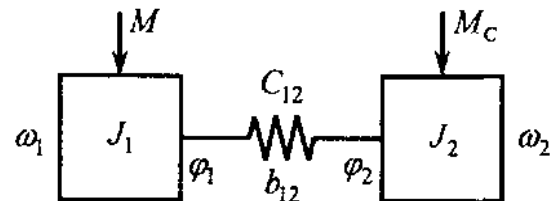

Рис. 1. Розрахункова схема механізму підйому

Відомо, що коли $\beta = 0$ або $\beta = \infty$, електропривід не демпфує коливань ЕМС, тобто коливання в цьому разі без врахування в'язкого тертя ($b_{12} = 0$) не затухають [3]. Проте в ЕМС, у якій жорсткість механічної характеристики кінцева, тобто якщо $0 < |\beta| < \infty$, коефіцієнт при r характеристичного рівняння не дорівнює нулю. Це означає, що здійснюється демпфування коливань ЕМС електроприводом, який працює на характеристиці з кінцевою негативною жорсткістю. Очевидно тому існує така оптимальна жорсткість механічної характеристики β , при якій демпфування коливань найбі-

льше, тобто коли коефіцієнт демпфування ζ коливальної ланки приймає максимальне значення ζ_{max} . Це оптимальне значення β визначено в [2]. Типове характеристичне рівняння ЕМС для схеми на рис. 1, коли $b_{12} = 0$,

$$T_M T^2 p^3 + T_2^2 p^2 + T_M p + 1 = 0, \quad (1)$$

далі представлене в стандартному вигляді добутком відповідних характеристичних поліномів інерційної ланки і ланки другого порядку (коливальної)

$$\left(\frac{k}{\Omega_0} p + 1 \right) \left(\frac{1}{\Omega_0^2} p^2 + \frac{2 \cdot \zeta}{\Omega_0^2} p + 1 \right) = 0, \quad (2)$$

де T_M – електромеханічна стала часу електропривода, коли $C_{12} = \infty$, T і T_2 – сталі часу, однозначно пов'язані з частотою коливань ДМЧ Ω і Ω_2 ; Ω_0 і ζ – частота і коефіцієнт демпфування коливальної ланки, $\hat{e} = \frac{\Omega_0}{\Omega_1}$ відношення сталих часу інерційної $\left(\dot{\Omega}_1 = \frac{1}{\Omega_1} \right)$ і коливальної $\left(\dot{\Omega}_0 = \frac{1}{\Omega_0} \right)$ складових.

Якщо прирівняти відповідні коефіцієнти при p^3 , p^2 і p в лівих частинах (1) і (2), отримуємо три рівняння. Спільне їх рішення дозволяє зв'язати реальні параметри ЕМС J_1 , J_2 , β , C_{12} з такими фіктивними величинами, як Ω_0 і ζ , які характеризують показники якості електромеханічної системи. Таким чином, отримана формула для максимального значення коефіцієнта демпфування

$$\zeta_{max} = 0,5 (\sqrt{\gamma} - 1), \quad (3)$$

де коефіцієнт співвідношення мас

$$\gamma = \frac{J_1 + J_2}{J_1}.$$

З (3) випливає, що максимальне демпфування коливань залежить лише від співвідношення моментів інерції, і якщо $\gamma \geq 9$, то $\zeta_{max} \geq 1$, а ЕМС перестає бути коливальною.

Забезпечити ζ_{max} , тобто найкраще демпфування коливань, можна, реалізувавши оптимальну жорсткість механічної характеристики електропривода; її значення можна розрахувати за виразом, який одержано в [2]

$$\beta_{opt} = J_1 \cdot \Omega_2 \sqrt[4]{\left(\frac{J_1 + J_2}{J_1} \right)^3}, \quad (4)$$

де $\Omega_2 = \sqrt{\frac{C_{12}}{J_2}}$ – частота коливань одномасової механічної частини.

Для аналізу коливань моделюємо ЕМС в такому режимі: електропривод, який працює на природній характеристиці при неробочому ході, навантажуюмо номінальним моментом ($M_c = M_n = const$) і задаючись різними значеннями моменту інерції механізму ($J_2 = var$) при постійному значенні моменту інерції двигуна, знімаємо осцилограми моменту пружної ланки $M_{12}(t)$ та швидкостей обох мас; їх далі порівнюємо з аналогічними залежностями, знятими при тих же параметрах ЕМС, але якщо електропривод працює на характеристиці з оптимальною жорсткістю. Для моделювання системи обираємо двигун краново-мета-лургійної серії, тип 4МТКН 160 L6/16.

Механізми підйому характеризуються відношеннями приведених моментів інерції $J_2/J_1 \leq 0.2$, а механізми горизонтального переміщення кранів – навпаки, $J_2/J_1 \geq 6,0$. Задаємось значенням коефіцієнта жорсткості $C_{12} = 423$ Н·м і проводимо розрахунок для такого конкретного співвідношення моментів інерції $J_2/J_1 \in [6; 2; 0,5; 0,2]$, які включають обидва типи механізмів.

За формулою (4) розраховані β_{opt} механічних характеристик та їх номінальні швидкості для різних співвідношень моментів інерції. Ці дані внесені до табл.1, а на рис. 2 зображено відповідні механічні характеристики. Для природної характеристики цього двигуна $\beta_{пр} = 4,335$ (Нмс), $\omega_n = 96,34$ рад/с.

Розрахунки підтверджують висновок [2] про те, що найменша оптимальна жорсткість має бути при $\gamma = 3$. Вони також свідчать, що жорсткість усіх оптимальних характеристик більша природної, тому і швидкості двигуна при номінальному навантаженні теж більші.

Розрахунок перехідних процесів виконується в пакеті “Simulink” програми Matlab, в якому моделюємо відповідну двомасову ме-

ханічну частину (рис. 3). Результати моделювання для моменту пружності M_{12} наведені на рис 4 і в табл. 2.

В таблиці наведені значення перерегулювання σ і декременту затухання α . Останній на оптимальній характеристиці вдвічі більший, ніж на природній.

1. Оптимальна жорсткість механічних характеристик і відповідна номінальна швидкість

$\frac{J_2}{J_1}$	$\beta_{\text{ОПТ, Н}\cdot\text{мс}}$	$\omega'_n, \text{рад/с}$
6	14	102,12
2	12,84	101,9
0,5	15,27	102,34
0,2	20,42	102,94

2. Перерегулювання і логарифмічний декремент затухання

J_2		Перерегулювання і декремент затухання M_{12}			
J_2/J_1	кг·м ²	$\sigma, \%$, для характеристик		α , для характеристик	
		природної	оптимальної	природної	оптимальної
6	0,9	0	0	--	--
2	0,3	0	20,5	--	0,167
0,5	0,075	43,7	62,87	0,04	0,22
0,2	0,03	77,03	82,04	0,054	0,121

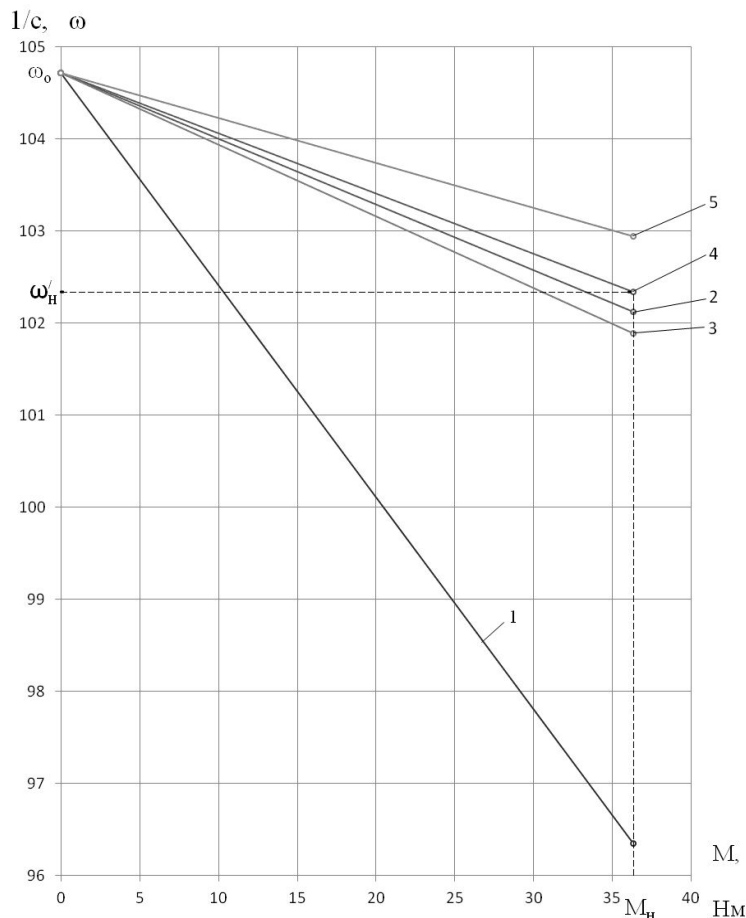

Рис. 2. Механічні характеристики: 1 – природна; 2, 3, 4, 5 – оптимальні при $J_2/J_1 = 6$ (2), $J_2/J_1 = 2$ (3), $J_2/J_1 = 0,5$ (4) і $J_2/J_1 = 0,2$ (5)

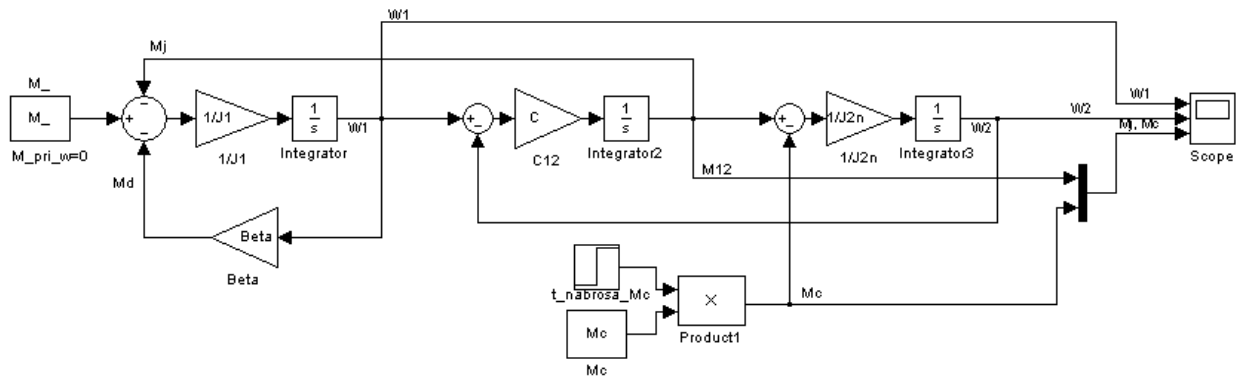

Рис. 3. Модель двомасової механічної частини

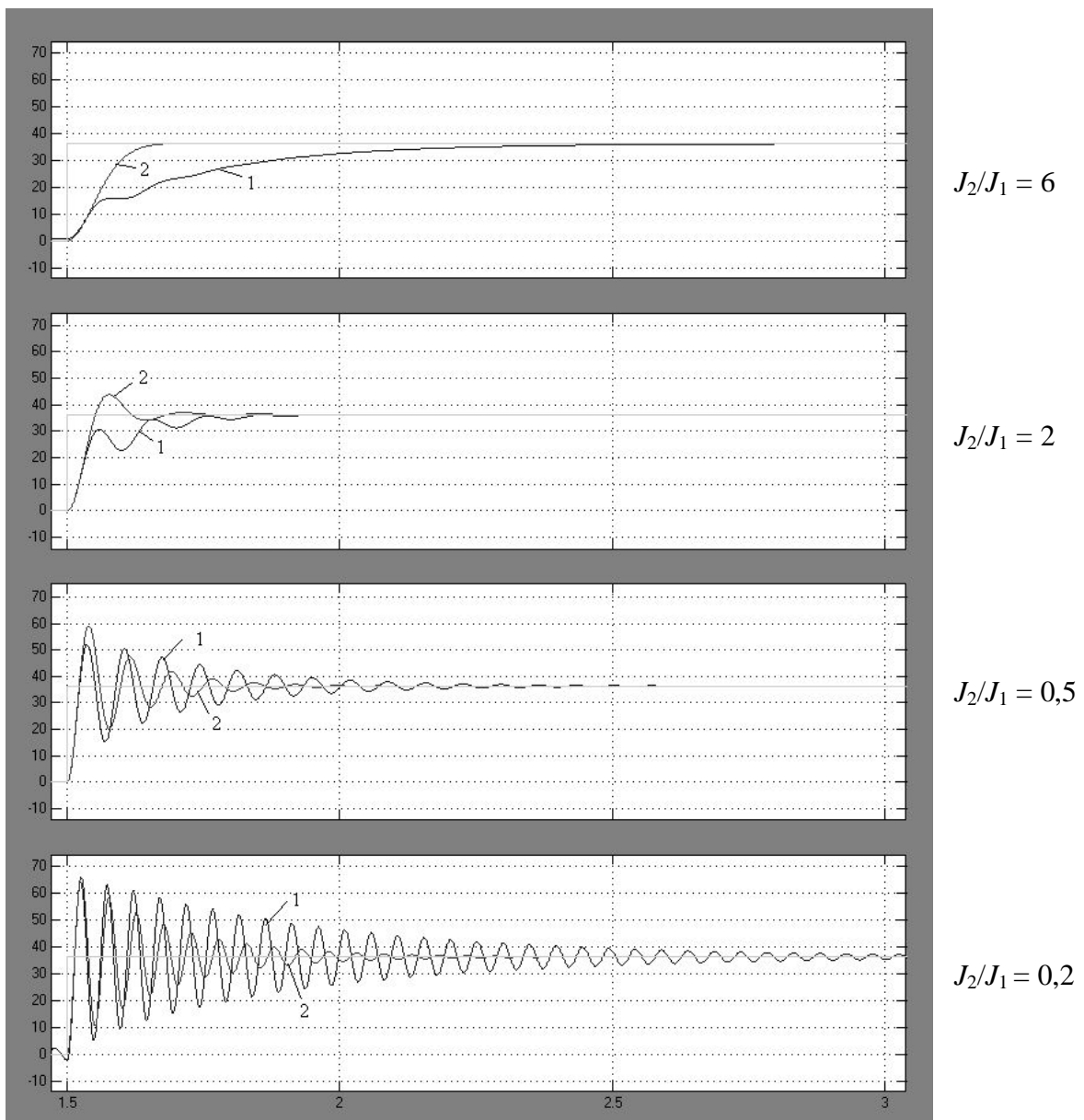

Рис. 4. Графіки перехідних процесів M_{12} при роботі на природній (1) і оптимальній (2) характеристиках

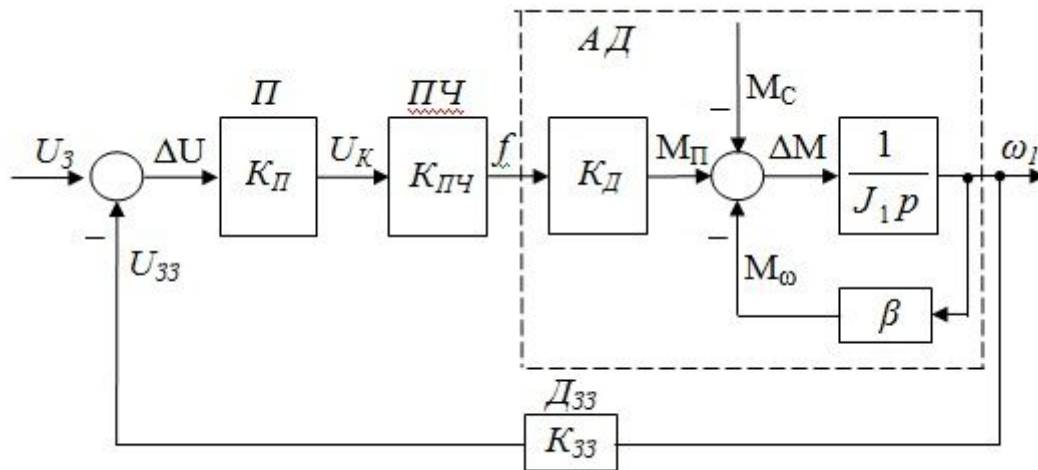

Рис. 5. Структурная схема ПЧ-АД

Як це видно з результатів моделювання, даних в табл.2, коливання ЕМС при роботі на оптимальній характеристиці значно менші, ніж на природній. Особливо це проявляється при невеликих значеннях J_2 , тобто є сенс переходити до оптимальної характеристики для механізмів з невеликим значенням $\gamma = (J_1 + J_2) / J_1$, а саме це характерне для кранових механізмів підйому.

Використання асинхронного електропривода з перетворювачем частоти (ПЧ-АД) дає змогу отримати механічні характеристики з необхідною жорсткістю, більшою, ніж на природній характеристиці. Для реалізації таких характеристик запропоновано структурну схему електропривода ПЧ-АД, яку наведено на рис. 5. На ній: П – підсилювач з K_Π (на виході напруга керування U_K), ПЧ – перетворювач частоти (на виході частота f), Дзз – датчик зворотнього зв'язку за швидкістю з $K_{зз}$, Кд – коефіцієнт підсилення першої ланки асинхронного двигуна; якщо вважати механічну характеристику лінійною (а на робочій ділянці це так), то пусковий момент M_Π пропорційний частоті f . Перетворивши структурну схему рис. 5, отримаємо вираз для швидкості двигуна

$$\omega_1 = \frac{\frac{K_1}{K_1 K_{\zeta\zeta} + \beta}}{\frac{J_1}{K_1 K_{\zeta\zeta} + \beta} p + 1} U_\zeta - \frac{\frac{1}{K_1 K_{\zeta\zeta} + \beta}}{\frac{J_1}{K_1 K_{\zeta\zeta} + \beta} p + 1} \dot{I}_N, \quad (5)$$

а в режимі статики

$$\omega_1 = \frac{K_1}{K_1 K_{\zeta\zeta} + \beta} U_\zeta - \frac{1}{K_1 K_{\zeta\zeta} + \beta} \dot{I}_N, \quad (6)$$

де $K_1 = K_n K_{nc} K_d$; β – жорсткість природної характеристики.

Задасмо двома граничними режимами на оптимальній механічній характеристиці (рис.2), яка нас цікавить, а саме: коли $M_c = 0$, $\omega = \omega_0$, а коли $M_c = M_n$, $\omega = \omega'_n$. Якщо підставити їх по чергово в (5) і (6), знайдемо дві невідомі величини, які мають забезпечити цю оптимальну характеристику: задану напругу U_ζ і коефіцієнт підсилення підсилювача П:

$$\hat{E}_I = \frac{1}{\hat{E}_{I\kappa} \hat{E}_{\bar{A}} \hat{E}_{\zeta\zeta}} \left[\frac{\dot{I}_I}{\omega_0 - \omega_I} - \beta \right], \quad (7)$$

$$U_\zeta = \frac{\hat{E}_I \hat{E}_{I\kappa} \hat{E}_{\bar{A}} \hat{E}_{\zeta\zeta} + \beta}{\hat{E}_{\bar{A}} \hat{E}_{I\kappa} \hat{E}_{\bar{A}1}} \cdot \omega_0. \quad (8)$$

Таким чином, використовуючи електропривід ПЧ-АД, який може видавати частоту дещо більшу за номінальну, згідно зі схемою рис. 5 і виразами (7) і (8) можна сформулювати необхідні оптимальні механічні характеристики з жорсткістю, більшою за природну, і завдяки цьому суттєво зменшити коливальність двомасової ЕМС механізму підйому.

Список використаної літератури

1. Борцов Ю.А. Тирсторные системы электропривода с упругими связями / Ю.А. Борцов, Г.Г. Соколовский. – М.: Энергия, 1979. – 160 с.

2. Герасимьяк Р.П. Анализ и синтез крановых электромеханических систем / Р.П. Герасимьяк, В.А. Лещёв.– СМИЛ, 2008. – 192 с.

3. Ключев В.И. Теория электропривода: Учебник для вузов / В.И. Ключев – М.: Энергоатомиздат, 1985. – 560 с.

4. Комаров М.С. Динамика грузоподъемных машин / М.С. Комаров – М.: Машгиз, 1962. – 268 с.

Савич
Світлана Павлівна,
ст.викладач
каф. енергоменедж-
менту Одеськ. нац.
політехн. ун-ту

Отримано 10.02.2012

References

1. Bortsov Yu.A., Sokolovsky G.G. Thyristor Electric Drive with elastic connections. – Moscow: Energiya, 1979. – 160 p. [in Russian].

2. Gerasymiak R.P., Leshchev V.A. Analysis and Synthesis of Crane electromechanical Systems. – Smiley, 2008. – 192 p. [in Russian].

3. Klyuchev V.I. Theory of Electric Drive. – Moscow: Energoatomizdat, 1985. – 560 p. [in Russian].

4. Komarov M.S. Dynamics of lifting equipment. – Moscow: Mashgiz, 1962. – 268 p. [in Russian].